

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФІНІЦІЇ «НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ДИЗАЙНЕРА»

Рашевська А. А.

викладач кафедри дизайну

*Запорізький національний університет,
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна*

orcid.org/0000-0002-3388-2375

ann.rashevskaya@gmail.com

Ключові слова: *національно-патріотичне виховання, громадянське виховання, педагогіка, бакалаври дизайну, дизайн-освіта.*

Стаття присвячена науково-теоретичному обґрунтуванню важливості формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів та теоретичному аналізу значення національно-патріотичної компетентності. Досліджено нормативно-правову базу, яка засвідчила стратегічну спрямованість національної освіти в напрямку формування національно-патріотичної свідомості молоді. Здійснено контент-аналіз щодо основних підходів у дослідженнях вітчизняних науковців з визначення таких понять, як «національна компетентність», «патріотична компетентність», «національно-патріотична компетентність» та споріднене до них поняття «громадянська компетентність» у системі професійної підготовки фахівця. Здійснено висновок щодо актуальності проблеми формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, яка виражається в розумінні глобалізації світу і освоєння національної культури та української ідентичності, культури етнодизайну в науково-дослідницькій та творчо-проектній діяльності та її застосування, спираючись на вітчизняний досвід у цій сфері через культуру етнодизайну. Автор акцентує увагу на актуальності проблеми формування національно-патріотичної компетентності в системі сучасної дизайн-освіти в контексті щодо формування в майбутнього дизайнера любові до Батьківщини, патріотизму, вірності та поваги до державних символів. Робиться висновок, що формування національно-патріотичної компетентності через культуру етнодизайну у проектній творчій діяльності майбутніх дизайнерів є пріоритетним напрямом педагогічного дослідження та для досягнення стратегічної мети держави щодо популяризації української автентичної дизайн-продукції, яка стане об'єктом вітчизняної і закордонної економіки та ринку, сприятиме єднанню українського народу, зміцненню соціально-економічних, духовних, культурних основ розвитку українського суспільства і держави, що є пріоритетним під час воєнної агресії.

ANALYSIS OF MODERN APPROACHES TO THE DETERMINATION OF THE COMPONENT DEFINITIONS OF “NATIONAL AND PATRIOTIC COMPETENCE OF THE FUTURE DESIGNER”

Rashevskaya A. A.

*Lecturer at the Department of Design
Zaporizhzhia National University,
Zhukovsky str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0000-0002-3388-2375
ann.rashevskaya@gmail.com*

Key words: *national-patriotic education, civic education, pedagogy, bachelors of design.*

The article is devoted to scientific and theoretical substantiation of the importance of forming national-patriotic competence of future designers and theoretical analysis of the importance of national-patriotic competence. In the article, the author researches the regulatory and legal framework, which proves the strategic direction in national-patriotic education. A content analysis was also carried out regarding the main approaches in the research of domestic scientists to define such concepts as “national competence”, “patriotic competence”, “national-patriotic competence” and the related concept of “civic competence” in the system of professional education of specialists. The article reveals one of the problems of education future designers – the formation of national-patriotic competence, which is manifested in the understanding of the globalization of the world and the development of national culture and Ukrainian identity, the culture of ethnodesign in scientific research and creative project practices and its application, based on domestic experience in this area through the culture of ethnodesign. An attempt is made to determine the place and role of the problem of the formation of national-patriotic competence in the system of modern design education in the context of the formation of the future designer’s love for the Motherland, patriotism, loyalty and respect for national symbols. In article revealed that the formation of national-patriotic competence through the culture of ethnodesign in the project creative practices of future designers is a priority direction of pedagogical research, and in order to achieve the strategic goal of the state to popularize authentic Ukrainian design products, which will become an object of the domestic and foreign economy and market, will contribute to the unity of the Ukrainian people, the strengthening of the socio-economic, spiritual, cultural foundations of the development of Ukrainian society and the state, which is a priority during military aggression.

Постановка проблеми. Сьогодні надзвичайно гостро стоїть проблема формування національно-патріотичної свідомості молоді, що є складовою частиною національної безпеки України. Разом із проблемою глобалізації світу й освіти XXI ст. ми повинні донести студентам, що для нас є проблемою і час національного мислення. Гарантією індивідуального буття людини, його осмисленості постають інтереси суспільства і прийдешніх поколінь: передаючи останнім результати своєї матеріальної та духовної діяльності та культури, індивід засвідчує тим самим, що існував не даремно, і забезпечує собі єдиною можливою формою виходу за емпіричні часові межі свого існування. Ми маємо вдумливо поставитись до цінностей власної спіль-

ноти, власної культури, власної країни, що єднає нас із нашими ближніми, якщо ми прагнемо до їхнього розвитку і благополуччя.

Нагальність проблеми новітнього державотворення в контексті формування національно-патріотичної свідомості молоді знайшло відображення у низці нормативних документів. Зокрема, спрямованість на формування національно-патріотичної свідомості засвідчено постановою Верховної Ради від 23.02.2017 № 1908-VIII «Про Рекомендації парламентських слухань про становище молоді в Україні на тему: «Ціннісні орієнтації сучасної української молоді»; указом Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання від 18 травня 2019 року № 286/2019»

[15]; розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09 жовтня 2020 р. № 1233-р «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року»; розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710-р «Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні»; рішенням Комітету Верховної Ради України «Про затвердження Рекомендацій слухань у Комітеті ВРУ з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму від 22 грудня 2015 року на тему: «Формування патріотизму та національної свідомості дітей та молоді в сучасних умовах» та постановою Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. № 932 «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020 – 2025 роки» [12].

Зокрема, було утворено Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді – державний заклад позашкільної освіти, серед основних напрямків діяльності якого є реалізація державної політики щодо національно-патріотичного виховання дітей та молоді і координація процесу національно-патріотичного виховання дітей та молоді в системі освіти. Посилаючись до Концепції національно-патріотичного виховання, патріотичне виховання – складова частина національного виховання, головною метою якого є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин [8].

Відповідно до плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2020–2025 роки визначено «вивчення вітчизняних та зарубіжних сучасних виховних систем, узагальнення та поширення найкращого досвіду з національно-патріотичного виховання; забезпечення проведення наукових досліджень з питань національно-патріотичного виховання» [12].

Важливим у контексті дослідження формування національно-патріотичної компетентності майбутніх фахівців є Рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 21 червня 2022 р. про історико-культурну складову освітнього процесу. Таким чином, зважаючи на стратегічну спрямованість держави щодо формування національно-патріотичної свідомості молоді та беручи до уваги те, що дизайнери є провайдером у світі візуальних комунікацій, вважаємо за доцільне формування національно-патріотичної компетентності майбутнього дизайнера для продукування дизайну товарів з

урахуванням цінностей та національного колориту власної спільноти, власної культури, власної країни. Саме з огляду на новітнє державотворення важливим є виявлення історичного коріння, яке відбилосся у пам'ятках культури, та відображення національної ідентичності у сучасних продуктах дизайну. Таким чином, можемо констатувати, що формування в майбутнього дизайнера національно-патріотичної компетентності сприяє єднанню українського народу, зміцненню соціально-економічних, духовних, культурних основ розвитку українського суспільства і держави і є пріоритетним під час воєнної загрози [8].

Аналіз досліджень та публікацій. Проводячи аналіз наукових досліджень, ми дійшли висновку, що різноманітним аспектам проблеми формування національної, патріотичної та громадянської компетентностей присвячена досить велика кількість праць та наукових досліджень. Фундаментальним у теорії національно-патріотичного виховання є робота В. Сухомлинського, який вважав, що патріотичне виховання – це сфера духовного життя – до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується [14, с. 39].

Зокрема, значна увага дослідників приділялась питанням впровадження етнодизайну в сучасну дизайн-освіту. Фундаментальним дослідженням в цій галузі є робота Є. Антоновича, що розглядає особливості естетичного виховання підлітків засобами народного образотворчого мистецтва [1]. Ґрунтовною також є праця А. Бровченко, присвячена питанню формування фахової компетентності в майбутніх учителів трудового навчання з дисципліни «Основи етнодизайну» [2]. Теоретичні і методичні засади навчання етнодизайну студентів у вищих мистецьких навчальних закладах розглядає у своїй дисертації А. Руденченко [13]. Процес становлення дизайн-освіти в Україні у своїх наукових працях розглядає В. Даниленко [4]. Зокрема, питання перспектив впровадження компетентнісного підходу в дизайн-освіті розглядалось у дослідженні С. Чирчика [17]. Шляхи впровадження етнодизайну в освітню практику майбутніх дизайнерів аналізувалось у роботах Ю. Дідовець [5]. Деякі проблеми етнічного та національного аспекту у практиці майбутніх дизайнерів було висвітлено в дослідженнях В. Кардашова та Г. Чемерис [6; 16].

Щодо національно-патріотичної компетентності, то її складові частини, патріотична та громадянська компетентність досліджуються в працях таких українських науковців, як Н. Лазуріна [7], О. Пометун [10] та ін. А. Гаврилук підходить до національно-патріотичної компетентності як складової частини професійних компетентностей студентів туризмознавчих спеціальностей [3]. Аналіз наукових праць засвідчив відсутність

досліджень із формування національно-патріотичної компетентності в майбутніх дизайнерів саме засобами художньої творчості, етнодизайну, що сприятиме формуванню художнього мислення, розвитку творчих здібностей та зростання патріотичної свідомості.

Метою статті є формулювання дефініції «національно-патріотична компетентність майбутнього дизайнера» на основі аналізу сучасних підходів до тлумачень її складових визначень у науковій психолого-педагогічній літературі та нормативних документах.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Відповідно до концепції національно-патріотичного виховання формування національно-патріотичної свідомості має реалізовуватись протягом всього навчально-виховного процесу, метою якого є утвердження патріотичних цінностей, поваги до культурного та історичного минулого України; виховання поваги до державної символіки, знання Конституції та Законів України; формування толерантного ставлення до культури і традицій інших народів; утвердження гуманістичної моральності та мовленнєвої культури; культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережного ставлення до природи тощо [8].

Для визначення дефініції «національно-патріотична компетентність майбутнього дизайнера» здійснимо контент-аналіз визначень базових понять у доробку науковців. Під компетентністю ми розуміємо у спеціальний спосіб структурований (організований) набір знань, умінь, навичок і ставлень, що дають їй змогу ефективно здійснювати діяльність або виконувати певні функції, забезпечуючи розв'язання проблем і досягнення певних стандартів у професії або діяльності [9, с. 23]. Проаналізувавши ряд статей та наукових праць, можна дійти висновку, що загальноприйнятого терміна «національно-патріотична» компетентність не існує. Науковці з різних аспектів підходять до тлумачення даного визначення: через педагогічний аналіз сутності, структури, критеріїв сформованості компетентності, підхід до громадянської компетентності як особистісної характеристики тощо.

У трактуванні О. Порохнавець національна і патріотична компетентність визначається як сукупність знань, умінь, навичок, переконань, переживань, орієнтацій, які сприяють усвідомленню відповідальності і обов'язку перед співвітчизниками і державою. В основі національно-патріотичної компетентності лежить національно-патріотичне виховання, яке є основним напрямком національно-виховної діяльності [11, с. 397].

Акцентуючи увагу на пошуку та оновлення націєтворчих смислів та світоглядних орієнтирів виховання молодого покоління країни, А. Гаврилюк в процесі дослідження підходів до національно-патріотичної компетентності як складової частини професійних компетентностей студентів вводить до наукового обігу поняття «патріотичної компетентності». Відповідно до основи моніторингу ціннісних професійних орієнтирів студентської молоді автором робиться висновок про актуальність проблеми формування національно-патріотичної компетентності. Зокрема, автор акцентує увагу на тому, що на сприятливому ґрунті формування професійної патріотичної самосвідомості та патріотичної діяльності утверджуються і зміцнюються патріотичні почуття: любові до Батьківщини, народу, держави; національної гордості за її досягнення, історичні перемоги; україномовної обізнаності як національної цінності; міжетнічної толерантності; національної гідності; дієвої професійної відданості справі й країні; суспільної солідарності; обізнаності в духовних цінностях українського народу; активної громадянської позиції; гуманістичної моральності тощо [3, с. 105].

Розглядаючи підходи до питання формування національно-патріотичної свідомості за Н. Лазуріною, надається визначення спорідненої дефініції «громадянська компетентність особистості», яка є ключовою компетентністю особистості, формується через патріотизм та національну ідею, які виступають одночасно як мотивуючі чинники розвитку сучасної української держави і ціннісні складові частини громадянської компетентності особистості тому, що це певний стан людського індивіда, громадянське буття якого є адекватним стану соціуму, в якому цей індивід здійснює власну життєдіяльність [7, с. 33].

Відповідно до дослідження формування національно-патріотичної свідомості О. Пометун також надається визначення дефініції «громадянська компетентність», яка є здатністю, спроможністю людини активно, відповідально й ефективно реалізовувати громадянські права і обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства. Дослідник наголошує на тому, що формування громадянської та соціальної компетентностей є надзвичайно важливим для підтримки національної ідеї. Три компоненти є основою компетентності, на думку вченого: ціннісний (ставлення, ціннісні орієнтації, переживання і т. п.), діяльнісний (уміння і навички) і процесуальний, або особистісно-творчий (стосується сфери самореалізації) [10, с. 18].

Виходячи з вищезазначеного, можна визначити національно-патріотичну компетентність майбутнього дизайнера як сукупність знань, умінь і навичок, що формують всебічно розвинену особи-

стість, яка через проектну культуру етнодизайну може реалізовувати та здійснювати концептуальне проектування об'єктів дизайну з урахуванням історичних, культурних та етнічних особливостей, усвідомлюючи культурно-історичні зв'язки та популяризуючи українську культуру та мистецтво. З цього ми робимо висновок, що формування національно-патріотичної компетентності через культуру етнодизайну у проектній творчій діяльності майбутніх дизайнерів є пріоритетним напрямом педагогічного дослідження, у результаті чого українські товари стануть об'єктами вітчизняної і закордонної економіки та ринку.

Щодо формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх бакалаврів дизайну, то тут необхідний комплексний підхід для вирішення поставлених завдань. Перш за все, слід збагатити професійну підготовку за рахунок включення в зміст наскрізних навчальних програм елементів етнодизайну, а також створення спецкурсів та, в їх рамках, практичних занять, метою яких є формування національної ідентичності, свідомості та почуття патріотизму із подальшим втіленням у дизайн-продукції.

Не менш важливим є вплив культурних, історичних, традиційних чинників і в позааудиторному виховному процесі. Дуже важливо залучати студентів-дизайнерів до участі в різноманітних акціях, що дають змогу глибше вивчити історію та культуру України. Поставлені завдання можна реалізувати за певних умов, зокрема при використанні сучасних педагогічних інноваційних та інтерактивних технологій, шляхом підбору ефективних методів, прийомів, принципів та форм навчання.

Висновки та перспективи подальших розробок у цьому напрямку. У результаті дослідження було здійснено аналіз нормативно-правової бази, що засвідчує стратегічну спрямованість формування національно-патріотичної компетентності. Було здійснено контент-аналіз сучасних підходів щодо виокремлення складових частин дефініції

«національно-патріотична компетентність майбутнього дизайнера» в дослідженнях вітчизняних науковців.

Зокрема, було проаналізовано визначення «національно-патріотична компетентність» у дослідженні О. Порохнавець, питання формування національно-патріотичної свідомості в роботах Н. Лазуріної та О. Пометуна, підходи до національно-патріотичної компетентності як складової частини професійних компетентностей студентів у А. Гаврилюка. Було акцентовано увагу на важливості формування національно-патріотичної компетентності у студентів-дизайнерів. Актуальність питання щодо формування національно-патріотичної компетентності через культуру етнодизайну у проектній творчій діяльності майбутніх дизайнерів було зроблено на основі робіт Є. Антоновича. Зокрема, на основі аналізу нормативної документації було зроблено висновок щодо пріоритетності напрямку даного педагогічного дослідження для досягнення стратегічної мети держави в популяризації української автентичної дизайн-продукції, яка стане об'єктом вітчизняної і закордонної економіки та ринку.

Представлене авторське бачення щодо визначення поняття «національно-патріотична компетентність майбутніх дизайнерів» як сукупності знань, умінь і навичок, що формують всебічно розвинену особистість, яка через проектну культуру етнодизайну може реалізовувати та здійснювати концептуальне проектування об'єктів дизайну з урахуванням історичних, культурних та етнічних особливостей, усвідомлюючи культурно-історичні зв'язки та популяризуючи українську культуру та мистецтво.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у визначенні змісту та компонентів національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів та визначенні змістового наповнення процесу професійної підготовки майбутнього дизайнера для її формування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Є.А. Естетичне виховання підлітків засобами народного образотворчого мистецтва : автореф. дис. к пед. н. 13.00.02 – теорія та історія педагогіки. Івано-Франківськ, 1997. 28 с. URL: http://www.library.lviv.ua/fondy/ICZ/PDF_AREF/PDF_AREF_clip_1997/aref38421.pdf.
2. Бровченко А.І. Формування фахової компетентності з основ етнодизайну у майбутніх учителів трудового навчання : автореф. дис. к пед. н. 13.00.02 – теорія та методика трудового навчання. Київ, 2011. 24 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5199/Brovchenko.pdf>.
3. Гаврилюк А.М. Національно-патріотична складова професійних компетентностей студентів туризмознавчих спеціальностей. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць*. Інститут проблем виховання НАПН України. Вип. 20. Кн. 1. Київ. 2016. С. 99–112.
4. Даниленко В.Я. Становлення дизайн-освіти в Україні. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. Вип 4. Харків : ХДАДМ, 2002. С. 27–39.
5. Дідовець Ю. Розвиток технології етнодизайну в європейській художньо-промисловій освіті та виробництві. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. Київ : НАКККІМ, 2020. Т. 1. №. 24. С. 61–67.

6. Кардашов В.М., Чемерис Г.Ю. Етнокультурна спадщина півдня України—актуальна тематика дослідно-експериментальної роботи та дипломних проектів майбутніх дизайнерів. *Гуцульщина – XXI століття: проблеми та перспективи збереження гірської природи та етнічної культури в гуцульському регіоні українських карпат в умовах глобалізації* : Мат. наук.-пр. конф. XXV Міжнар. гуцульського фестив. Яремче, 2018. С. 43–47 URL: <http://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/3704/document.pdf#page=43>.
7. Лазуріна Н.П. Патріотизм та національна ідея як ціннісні складові громадянської компетентності особистості. *Вісник Житомирського державного університету*. Вип. 6(72). Філософські науки. Житомир : ЖДУ, 2013. С. 32–35.
8. Наказ МОН України від 16.06.2015 р. № 641 «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d5/279/7ca/5d52797ca746c359374718.pdf>.
9. Овчарук О.В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики. Київ : К.І.С., 2004. С. 23.
10. Пометун О.І. Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки. *Вісник програм шкільних обмінів*. 2005. № 23. С. 18.
11. Порохнавець О.М. Наукова інтерпретація сутності поняття «національно-патріотична компетентність» в психолого-педагогічній літературі. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. Вип. 67. Херсон : ХДУ, 2015. С. 397. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprrn_2015_67_75.
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. № 932 «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020–2025 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-п>.
13. Руденченко А.А. Теоретичні і методичні засади навчання етнодизайну студентів у вищих мистецьких навчальних закладах : автореф. дис. к пед. н. 13.00.02 – теорія та методика навчання. Київ, 2017. 44 с. URL: <http://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3404/Rudenchenko.pdf>.
14. Сухомлинський В.О. Виховання громадянина. Вибр. твори : в 5-ти. Київ : Рад. школа, 1997. Т. 3. С. 39
15. Указ Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання» від 18 травня 2019 року № 286/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019>.
16. Чемерис Г.Ю. Етнічний та національний аспект у цифровій ілюстрації в освітній практиці майбутніх дизайнерів. *Методологічні та практичні проблеми професійної підготовки акторів і дизайнерів: матеріали V науково-методичного семінару*. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2021. С. 15–17.
17. Чирчик С.В. Перспективи впровадження компетентнісного підходу в дизайн-освіті. *Мистецтво і дизайн : традиції, пошук, перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* Мистецький інститут художнього моделювання та дизайну ім. С. Далі, 2011. С. 97–102.

REFERENCES

1. Antonovych E. A. (1997) *Estetychne vykhovannya pidlitkiv zasobamy narodnoho obrazotvorchoho mystetstva [Aesthetic education of teenagers by means of folk art]* : PhD tesis. Ivano-Frankiv'sk. 28 p. URL: http://www.library.lviv.ua/fondy/ICZ/PDF_AREF/PDF_AREF_clip_1997/aref38421.pdf
2. Brovchenko A. I. (2011) *Formuvannya fakhovoyi kompetentnosti z osnov etnodyzaynu u maybutnikh uchyteliv trudovoho navchannya [Formation of professional competence on the basics of ethnodesign in future teachers of labor education]* : PhD tesis. Kyiv. 24 p. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5199/Brovchenko.pdf>
3. Gavrilyuk A. M. (2016) Natsional'no-patriotychna skladova profesyinykh kompetentnostey studentiv turyzmoznavchykh spetsial'nostey [Patriotic and civic education: point of contact and dividing line]. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannya ditey ta uchnivs'koyi molodi: zb. nauk. prats'*. Instytut problem vykhovannya NAPN Ukrayiny. Vyp. 20. Kn. 1. Kyiv. P. 99-112.
4. Danylenko V. YA. (2002) Stanovlennya dyzayn-osvity v Ukrayini [Development of design education in Ukraine]. *Visnyk Kharkivs'koyi derzhavnoyi akademiyi dyzaynu i mystetstv*. Vol. 4. Kharkiv : KHDADM. Pp. 27-39.
5. Didovets' Y. U. (2020) Rozvytok tekhnolohiyi etnodyzaynu v yevropeys'kiy khudozhn'o-promysloviy osviti ta vyrobnytstvi [Development of ethnodesign technology in European art and industrial education and production]. *Visnyk Natsional'noyi akademiyi kerivnykh kadriv kul'tury i mystetstv*. Kyiv : NAKKKIM. Vol. 1. №. 24. Pp. 61-67.

6. Kardashov V. M., Chemerys H. Yu. (2018) Etnokul'turna spadshchyna pivdnyia Ukrainy – aktual'na tematyka doslidno-eksperymental'noyi roboty ta dyploimnykh proektiv maybutnikh dyzayneriv [Ethno-cultural heritage of the south of Ukraine – topical subject of research and experimental work and diploma projects of future designers]. *Hutsul'shchyna – KHKHI storichchya: problemy ta perspektyvy zberezhenyia hirs'koyi pryrody ta etnichnoyi kul'tury v hutsul'skomu rehioni ukrayins'kykh karpat v umovakh hlobalizatsiyi* : Mat. nauk.-pr. konf. XXV Mizhnar. hutsul's'koho festyv. Yaremche. Pp. 43-47 URL: <http://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/3704/document.pdf#page=43>
7. Lazurina N. P. (2013) Patriotyzm ta natsional'na ideya yak tsinnisni skladovi hromadyans'koyi kompetentnosti osobystosti [Patriotism and the national idea as valuable components of a person's civic competence]. *Visnyk Zhytomyrs'koho derzhavnoho universytetu. Filosofs'ki nauky*. Vol. 6 (72). Zhytomyr : ZHDU. Pp. 32-35.
8. Nakaz MON Ukrainy vid 16.06.2015 r. № 641 «Pro zatverdzhennya Kontseptsii natsional'no-patriotychnoho vykhovannya ditey ta molodi». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d5/279/7ca/5d52797ca746c359374718.pdf>
9. Ovcharuk O. V. (2004) *Kompetentnisnyy pidkhid u suchasnyy osviti: svitovyy dosvid ta ukrayins'ki perspektyvy: biblioteka z osvith'oyi polityky* [Competency approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives: library of educational policy]. Kyiv : K.I.S. Pp. 23
10. Pometun O. I. (2005) Formuvannya hromadyans'koyi kompetentnosti: pohlyad z pozytsiyi suchasnoyi pedahohichnoyi nauky [Formation of civic competence: a view from the position of modern pedagogical science]. *Visnyk prohram shkil'nykh obminiv*. № 23. Pp. 18.
11. Porokhnavets' O. M. (2015) Naukova interpretatsiya sutnosti ponyattya «natsional'no-patriotychna kompetentnist'» v psykholoho-pedahohichniy literaturi [Scientific interpretation of the essence of the concept of "national-patriotic competence" in psychological and pedagogical literature]. *Zbirnyk naukovykh prats' Kherson's'koho derzhavnoho universytetu. Pedahohichni nauky*. Vol. 67. Kherson : KHDU. Pp. 397 URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2015_67_75
12. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 9 zhovtnya 2020 r. № 932 «Pro zatverdzhennya planu diy shchodo realizatsiyi Stratehiyi natsional'no-patriotychnoho vykhovannya na 2020 – 2025 roky» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-p>
13. Rudenchenko A. A. (2017) *Teoretychni i metodychni zasady navchannya etnodyzaynu studentiv u vyshchyykh mystets'kykh navchal'nykh zakladakh* [Theoretical and methodical principles of studying ethnic design of students in higher art educational institutions] : PhD tesis. Kyiv. 44 p. URL: <http://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3404/Rudenchenko.pdf>
14. Sukhomlyn's'kyy V. O. (1997) *Vykhovannya hromadyanyna. Vybr.tvory* [Education of a citizen. Selected works]. Kyiv : Rad. shkola. Vol. 3. Pp. 39
15. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Stratehiyu natsional'no-patriotychnoho vykhovannya» vid 18 travnya 2019 roku № 286/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019>
16. Chemerys H. Yu. (2021) Etnichnyy ta natsional'nyy aspekt u tsyfrovyy ilyustratsiyi v osvitniy praktitsiyi maybutnikh dyzayneriv [Ethnic and national aspect in digital illustration in the educational practice of future designers]. *Metodolohichni ta praktychni problemy profesiynoyi pidhotovky aktoriv i dyzayneriv: materialy V naukovo-metodychnoho seminaru*. Zaporizhzhya: Zaporiz'kyy natsional'nyy universytet. Pp. 15-17
17. Chyrchuk S. V. (2011) Perspektyvy vprovadzhennya kompetentnisnoho pidkhodu v dyzayn-osviti [Prospects for the implementation of the competence approach in design education]. *Mystetstvo i dyzayn : tradytsiyi, poshuk, perspektyvy* : materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. Mystets'kyy instytut khudozhn'oho modelyuvannya ta dyzaynu im. S. Dali, 97-102